

Sygnatura akt I1 Ca 364/14

POSTANOWIENIE

K., dnia 31-10-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie, I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący SSO Iwona Złoty – spr.

Sędzia SO Ewa Kozłowska

Sędzia SO Iwona Przyłębska – Grzybowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Radziemska

po rozpoznaniu w dniu 31-10-2014 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z wniosku M. M., S. M. i J. M.

przy udziale (...) SA z siedzibą w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kole

z dnia 6 czerwca 2014r. sygn. akt I Ns 1156/13

postanawia:

1. Oddalić apelację.

2. Zasądzić od wnioskodawców na rzecz uczestniczki kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej

Ewa Kozłowska Iwona Złoty Iwona Przyłębska – Grzybowska

Sygn. akt I1Ca 364/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy S. M., J. M. i M. M. wnosili o ustanowienie na nieruchomościach stanowiących ich własność położonych w miejscowości M. oznaczonych jako działki nr (...) służebności przesyłu, polegającej na: a) prowadzeniu eksploatacji napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia o napięciu znamionowym 15kv, o długości odpowiednio 134,5 mb i 76 mb oraz szerokości strefy ochronnej 6 m, według przebiegu określonego w opinii biegłego, w tym prawie dostępu, wejścia, przechodu i przejazdu (w tym sprzętem ciężkim oraz osób do tego upoważnionych) w celu wykonania prac eksploatacyjnych i remontowych oraz usuwania ewentualnych awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla wnioskodawców), b) obowiązku ponoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń

i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także korzystaniu z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznej, ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska, a ponadto przyjęciu, że lokalizacja wszelkich obiektów, jak również zmiany w kwalifikacji nieruchomości w obrębie pasa technologicznego linii będzie uzgadniana z właścicielem linii elektroenergetycznej, a nadto zasądzenie od uczestnika postępowania (...) S.A. w G. kwoty 51.121,50 zł jednorazowego wynagrodzenia za ustanowioną służebność. Ponadto wnioskodawcy wnosili o zasądzenie od uczestnika na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi na wniosek wniósł o oddalenie wniosku i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Uczestnik przyznał, że przez nieruchomości opisane we wniosku a stanowiące obecnie własność wnioskodawców, przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia tzw. Magistrala K. – Wschód – D., oraz odgałężenie magistrali do stacji (...). daniem uczestnika jednak wniosek dotyczący ustanowienia służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem jest nieuzasadniony albowiem poprzednik prawny uczestnika postępowania Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1985 r. służebność gruntową dotyczącą linii średniego napięcia, oraz uczestnik postępowania z dniem 3 grudnia 2009 r. służebność gruntową linii średniego napięcia – odgałężenie do stacji transformatorowej na działce (...). Uczestnik postępowania twierdził więc, że posiada tytuł prawny postaci służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń w postaci napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia, które to linie poprzednik prawny (Zakład (...)) w roku 1960 w ramach przepisów o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli z dnia 28 czerwca 1950 r. posadził na nieruchomości poprzednika prawnego wnioskodawców. Dalej uczestnik twierdził, że od chwili wybudowania uczestnik postępowania jako następca prawny i nieprzerwanie jako posiadacz samoistny posiada służebność gruntową na nieruchomości wnioskodawców w postaci trwałego i widocznego urządzenia, a od momentu wybudowania linie nie zmieniły trasy przebiegu i objęte były eksploatacją i czynnościami remontowymi poprzez nieograniczone do nich dostęp. Wobec powyższego uczestnik postępowania podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej, który wcześniej był podnoszony we wcześniejszej korespondencji pomiędzy stronami. Ponadto uczestnik kwestionował żądanie zapłaty wynagrodzenia zarówno co do zasady, jak i co do wysokości, gdyż jest rażąco wygórowane na skutek błędnie przyjętej wielkości powierzchni pasa ochronnego pod liniami i słupami oraz stawki za 1 m. kw. Dalej uczestnik przedstawił chronologicznie swoje następstwo prawne.

Pismem z 10.02.2014 r. pełnomocnik wnioskodawcy zakwestionował zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika postępowania. Twierdząc, że nie wskazuje on od jakiej daty liczył bieg terminu zasiedzenia i czy posiadał urządzenia elektroenergetyczne posadowione na nieruchomości wnioskodawców w dobrej, czy złej wierze. Jednocześnie uczestnik zdaniem wnioskodawców podnosząc, że jedna z linii miała zostać pobudowana w 1960 r. a druga w 1979 nie wskazuje konkretnej daty posadowienia i oddania do eksploatacji. Wnioskodawcy dalej podnosili, że kwestionując dobrą wiarę na którą może powoływać się uczestnik postępowania powołując się w tej mierze na orzecznictwo sądowe. Wnioskodawca stwierdził też, że przyjmując obliczanie biegu terminu zasiedzenia od dat przez siebie podanych to w przypadku linii która miała być pobudowana wedle twierdzeń uczestnika w roku 1960, nie sposób stwierdzić dlaczego zdaniem uczestnika doszło do jej zasiedzenia z dniem 1 stycznia 1985 r. tj. po upływie 25 lat. Wnioskodawcy dale w piśmie tym kwestionowali możliwość zaliczania do biegu zasiedzenia posiadania przed 1989 r., a kwestia możliwości zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu przed dniem wprowadzenia tejże instytucji do kodeksu cywilnego (czyli przed 3 sierpnia 2008 r.) jest badana przez Trybunał Konstytucyjny. Wnioskodawcy w piśmie twierdzili, że służebność przesyłu nie może być utożsamiana ze służebnością gruntową i stanowi trzeci odrębny rodzaj służebności inny niż służebności gruntowe i służebności osobiste

Pismem z dnia 18.03.2014 r. uczestnik podtrzymał zgłoszony zarzut zasiedzenia podnosząc, że podnoszona przez wnioskodawców zła wiara nie uchyla możliwości zasiedzenia lecz wydłuża jej okres, a nadto że w pełni dopuszczalna jest możliwość doliczania posiadania poprzednika, gdyż może ono nastąpić jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Zdaniem uczestnika w niniejszej sprawie okres posiadania służebności przez Skarb Państwa dotyczy okresu od dnia 3 grudnia 1979 r. do dnia 31 stycznia 1990 r. kiedy to znowelizowano art. 128 kc w ten sposób, że umożliwiono państwowym osobom prawnym uzyskanie własności, a co za tym idzie również zasiadywać służebność

na swoją rzecz. Wnioskodawca zaznaczył, że Skarb Państwa był posiadaczem służebności do dnia 5 grudnia 1990 r. gdyż decyzją z 8 czerwca 1994 r. Wojewoda (...) stwierdził nabycie z tym dniem przez dotychczasowego zarządcę Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w K. prawa użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa oraz nabycia na własność Zakładu (...) budynków i urządzeń trwale związanych z gruntem. Decyzją tą Skarb Państwa wyraził wolę przeniesienia na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego własności składników majątkowych wraz ze związanym z tymi składnikami prawem korzystania z cudzych nieruchomości w zakresie potrzebnym do obsługi linii przesyłowej.

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2014r. Sąd Rejonowy w Kole oddalił wniosek oraz zasądził od wnioskodawców na rzecz uczestnika postępowania kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy przytoczył następujące ustalenia faktyczne i prawne.

Nieruchomość położona we wsi M., opisana szczegółowo w żądaniu wniosku stanowi własność wnioskodawców. Na nieruchomości tej znajdują się urządzenia elektroenergetyczne będące własnością uczestnika postępowania w postaci napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia tzw. Magistrala K.-Wschód-D. a na działce (...) odgałężenie od magistrali do stacji transformatorowej (...). Umieszczenie wymienionych wyżej urządzeń przedstawione jest na załączonym do odpowiedzi na wniosek planie linii (k. 91). Z dowodów w postaci dokumentów wynika, że urządzenia znajdujące się na nieruchomości wnioskodawców w postaci napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia (nazwanej Magistralą K.-Wschód-D. zostały pobudowane w 1960 r., a w 1979 r. zostało wykonane odgałężenie od magistrali do stacji transformatorowej (...). Jest to w szczególności protokół sprawdzenia prac elektryfikacji wsi M. z 30.08.1960 r. (k. 60), plan linii nr. 2/140/60 z 1960 r. (k. 61-62), protokół odbioru linii średniego napięcia od linii K.-D. do wsi M. i protokół z odbioru technicznego stacji transformatorowej z-692 we wsi M. z dnia 3.12.1979 r. Okoliczności te potwierdzone zostały zeznaniami świadka B. P. (k. 138). Z zeznań tego świadka wynika nadto, że linia cały czas jest czynna i dostarcza energię elektryczną do posesji w miejscowości M.. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawcy zawartym w piśmie z 10.02.2014 r. na k. 108 akt uczestnik w odpowiedzi na pozew wyraźnie wskazał okoliczności na jakie mają być przeprowadzone dowody, a niezrozumiałą jest wniosek o oddalenie wniosku o przesłuchanie świadka P., który nie tylko wnioskowany był na okoliczności związane z budową sieci, ale również na okoliczność, że od momentu wybudowania linie nie zmieniły trasy przebiegu i objęte były eksploatacją i czynnościami remontowymi. W ocenie Sądu dowody które zostały wyżej przedstawione wystarczające są dla ustalenia rodzaju urządzeń energetycznych jakie znajdują się na nieruchomości wnioskodawczyń, czasu ich wybudowania i faktu dokonywania przesyłu energii elektrycznej.

Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska wnioskodawców, jakoby służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu nie jest tożsama z służebnością przesyłu i nie jest możliwe jej zasiedzenie przed dniem wprowadzenia instytucji służebności przesyłu do obowiązującego porządku prawnego, a tym samym nie jest również możliwe zaliczanie do okresu biegu zasiedzenia służebności przesyłu, posiadania mającego miejsce przed datą 3.08.2008 r.

Obowiązujący wówczas art. 285 § 1k.c. stwierdzał, że nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). § 2. Służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części. Przepisy wówczas obowiązujące nie przedstawiały jednak enumeratywnego wymienienia rodzaju tych służebności, a stwierdzały w art. 287 kc, że zakres służebności gruntowej i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według zasad współżycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. Poza sporem winno być w niniejszej sprawie, że w świetle przedstawionych wyżej dowodów oczywiste jest, że urządzenia elektroenergetyczne zostały posadowione na nieruchomości będącej obecnie własnością wnioskodawców oraz że przesył energii elektrycznej był dokonywany. Wykonywano również roboty remontowo

konserwatorskie (np. z zeznań świadka P. wynika, że wymieniono jeden ze słupów linii). Zakład energetyczny miał przy tym nieograniczony dostęp do sieci – nie wykazano, aby dostęp ten w jakikolwiek sposób był utrudniony. Samo wejście na cudzy grunt celem posadowienia urządzeń elektroenergetycznych nie było wtedy zresztą bezprawiem, ponieważ przewidywały taką możliwość przepisy ustawy o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli z 28.06.1950 r. W tej sytuacji uznać należy, że była wykonywana służebność wówczas odrębnie nie nazwana, ale o treści służebności noszącej obecnie nazwę służebności przesyłu. Samo wprowadzenie do kodeksu cywilnego odrębnej regulacji prawnej dla tej służebności, nie było więc „stworzeniem” nowej służebności, ale uszczegółowieniem prawnym służebności faktycznie istniejącej, co do której z uwagi na jej specyficzny charakter i odmienności od innych służebności, sprecyzowanie legislacyjne tej służebności było konieczne. Taką odmiennością wymagającą jednoznacznego sprecyzowania było np. jednoznaczne stwierdzenie zawarte w art. 305¹ kc stwierdzające, że nieruchomość można obciążyć na rzecz **przedsiębiorcy**, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu), a nie na rzecz nieruchomości władnącej. Było to przecież niejako zatwierdzenie istniejącego stanu faktycznego, a nie wprowadzenie nowości. Zgodnie z art. 292 k.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Skoro więc w niniejszej sprawie, służebność niewątpliwie polega na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń elektroenergetycznych, nie ma żadnych przeszkód do możliwości nabycia tej służebności przez zasiedzenie, a co za tym idzie i możliwości zaliczenia do okresu zasiedzenia czasu posiadania przez poprzednika.

Urządzenia energetyczne w postaci tzw. Magistrali K.-Wschód- D. zostały pobudowane w 1960 r. i jako datę pewną wybudowania i oddania do eksploatacji tej linii należy uznać dzień 30.08.1960 r. tj. datę sporządzenia wyżej powołanego protokołu sprawdzenia prac elektryfikacji wsi M..

Odnośnie odgałęzienia od magistrali na działce (...) za datę pewną powstania i oddania do eksploatacji uznać należy dzień 3.12.1979 r. tj. dzień dokonania odbioru technicznego tej linii oraz stacji transformatorowej.

Za rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności gruntowej nazywanej obecnie służebnością przesyłu co do tzw. magistrali K.-Wschód-D., Sąd uznał datę 01.01.1965 r. tj. datę wejścia w życie ustawy z dnia 23.04.1964 r. kodeks cywilny, zgodnie z art. XLI § 2 ustawy z dnia 23.04.1964 r. przepisy wprowadzające kodeks cywilny. Zgodnie z przepisami obowiązującymi przed wejściem w życie kodeksu cywilnego, terminy zasiedzenia wynosiły odpowiednio 20 lat przy przyjęciu dobrej wiary posiadacza i 30 lat przy przyjęciu złej wiary posiadacza. Kodeks cywilny skrócił te terminy odpowiednio do 10 lat dla posiadaczy w dobrej wierze i 20 lat dla posiadaczy w złej wierze. Powołany wyżej przepis przepisów wprowadzających kodeks cywilny stwierdzał, że jeżeli przepisy wchodzącego w życie kodeksu cywilnego są korzystniejsze dla posiadacza, to stosuje się przepisy kodeksu z tym, że za czas rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia przyjmuje się dzień wejścia w życie kodeksu cywilnego, a więc dzień 1.01.1965 r.

Odnośnie natomiast linii energetycznej stanowiącej odgałęzienie od magistrali na działce (...), za rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności gruntowej nazywanej obecnie służebnością przesyłu uznać należy 3.12.1979 r. tj. dzień dokonania odbioru technicznego tej linii oraz stacji transformatorowej.

Poza sporem winno być, że Skarb Państwa który wszedł w posiadanie służebności linii napowietrznej tzw. magistrali K.-Wschód-D. był posiadaczem w złej wierze. Nie było bowiem żadnych przesłanek do przyjęcia dobrej wiary Skarbu Państwa w chwili wejścia w posiadanie tej służebności. Art.172 § 1 i 2 kc w wersji obowiązującej do 1.10.1990 r. przewidywał nabycie przez zasiedzenie w wypadku posiadania samoistnego w dobrej wierze po upływie lat 10, natomiast w złej wierze po upływie 20 lat. Jeżeli zasiedzenie miało nastąpić po dniu 1.10.1990 r. terminy te wynosiły odpowiednio dla posiadacza w dobrej wierze 20 lat, a dla posiadacza w złej wierze lat 30.

W niniejszej sprawie, odnośnie służebności dotyczącej tzw. magistrali termin zasiedzenia minął z dniem 1.01.1985 r. a więc nastąpił na rzecz Skarbu Państwa. Odnośnie służebności dotyczącej odgałęzienia od magistrali na działce nr (...) termin ten upłynął z dniem 3.12.2009 r. na rzecz wnioskodawcy (po zaliczeniu okresu posiadania poprzednika Skarbu Państwa zgodnie z art. 176 § 1 k.c.).

Do dnia 31 grudnia 1968 r. poprzednik prawny nosił nazwę Zakład (...), od dnia 1 stycznia 1969 r. Zakład (...) został włączony do Zakładów (...) w P. (odpis księgi pamiątkowej (...) K. - k. 69). Od dnia 1 czerwca 1978 r. w ramach przedsiębiorstwa wielozakładowego (Zakład (...) w P.) Zakład (...) działał według Z. wewnętrznego pełnego rozrachunku gospodarczego (zarządzenie nr. 14 z dnia 1.06.1978 r. - k. 70.) , a postanowieniem z dnia 27 lutego 1985 r. sygn. akt PP 155 Sąd Rejonowy w Poznaniu wpisał do rejestru zmianę nazwy Zakładów (...) w P. na Zachodni O. Energetyczny – Przedsiębiorstwo Państwowe w P. (odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 27.02.1985 r. – k. 72). Zarządzeniem nr 32/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. z dniem 1 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) (odpis zarządzenia Ministra Przemysłu z 16.01.1989 r. – k. 73-74), a dalej postanowieniem z dnia 1 sierpnia 1993 r. sygn. akt H – 1138 Sąd Rejonowy w Kaliszu wpisał do rejestru Zakład (...) Spółka Akcyjna wykreślając postanowieniem sygn. akt PP 131 Zakład (...) w K., który od dnia 27 czerwca 1996 r. zmienił nazwę na (...) Spółka Akcyjna w K. (zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 9.07.1993 r., akt przekształcenia przedsiębiorstwa w spółkę akcyjną i odpisy postanowień Sądu Rejonowego w Kaliszu z 1.08.1993 r. i 27.06.1996 r. – k.75-86). W wyniku połączenia spółek energetycznych powstała (...) Spółka Akcyjna w G.. Na mocy postanowienia z dnia 22.12.2004 r. sygn. akt. PO.XXII NS-REJ. KRS/(...) Sąd Rejonowy w Poznaniu dokonał wpisu połączenia przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą (odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 22.12.2004 r. k. 87). Postanowieniem z 31 grudnia 2004 r. sygn. akt GD. XII NS-REJ.KRS/(...) Sąd Rejonowy w Gdańsku wpisał do rejestru zmianę nazwy (...) Spółka Akcyjna w G., na (...) Spółka Akcyjna (odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 31.12.2004 r. – k. 88), a na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ z dnia 6 lipca 2007 r. sygn. akt GD VII – REJ. KRS/(...) (...) Spółka Akcyjna przekształcił się w spółkę (...) Spółka Akcyjna (odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 6.07.2007 r. – k. 89). W ocenie Sądu uczestniczka wyżej powołanymi dokumentami wykazała przejmowanie przez kolejne podmioty wszelkich aktywów i pasywów poprzednika – w tym służebności powstałej już na rzecz Skarbu Państwa, jak również posiadania służebności faktycznie wykonywanej na nieruchomości wnioskodawczyni.

Zatem odnośnie służebności nabytej przez zasiedzenie z dniem 01.01.1985 r. Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającej w swej treści służebności nazywanej obecnie służebnością przesyłu. Służebność nabył oczywiście Skarb Państwa, a nie żadna państwowa osoba prawna z uwagi na przepisy ustawy o jednolitej własności państwowej. Tzw. socjalistyczna własność ogólnonarodowa przysługiwała niepodzielnie Państwu, a więc państwowe osoby prawne nie posiadały praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia. Konsekwencją tej zasady jest przyjęcie, że osoba prawna nie mogła być posiadaczem samoistnym nieruchomości w rozumieniu art. 172 k.c. i nie mogła uzyskać przez zasiedzenie własności dla siebie, lecz dla Skarbu Państwa. W ocenie Sądu dowodem przeniesienia służebności na rzecz uczestnika jest zarządzenie nr 32/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. w sprawie utworzenia Zakładu (...) w K. którym utworzonemu przedsiębiorstwu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa pod nazwą „Zachodni O. Energetyczny w P.. Służebność gruntowa powstała w drodze zasiedzenia i siłą rzeczy była aktywami przedsiębiorstwa. Sam fakt ewentualnego wymienienia służebności jako majątku przekazywanego byłoby tu aktem czysto deklaratoryjnym skoro oczywistym jest, że służebność była wykonywana – energia elektryczna była przesyłana, czynione były również czynności konserwacyjne – przeczących temu faktowi dowodów wnioskodawcy nie złożyli. Dołączone przez uczestnika dokumenty dotyczące przekształceń firm energetycznych są dowodem wejścia w prawa i obowiązki (w tym powstałej służebności) kolejnych osób prawnych a w konsekwencji w aktualnej sytuacji uczestnika postępowania.

Odnośnie służebności jaka była w posiadaniu Skarbu Państwa Sąd Rejonowy zważył , że od Skarbu Państwa (już po zlikwidowaniu jednolitej własności państwowej) posiadanie tej służebności przejmowały kolejne podmioty wymienione wyżej – z tym, że zmiana tych podmiotów nie następowała na skutek zbywania tegoż posiadania ale na

skutek przekształceń własnościowych. W tej sytuacji zachodzą w ocenie Sądu pełne podstawy do doliczenia czasu posiadania poprzedniego posiadacza do czasu posiadania uczestniczki posiadania zgodnie z art. 176 § 1 k.c.

W powyższej sytuacji skoro służebność ustanowienia której domagali się wnioskodawcy powstała już w drodze zasiedzenia i aktualnie przysługuje uczestnikowi postępowania, wniosek o ustanowienie służebności uległ oddaleniu.

Postanowienie powyższe zaskarżyli apelacją wnioskodawcy zarzucając :

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 176 §1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie ,że istnieje możliwość doliczania do okresu posiadania uczestnika wymaganego do zasiedzenia okresu posiadania przed 1989r. tj. posiadania wykonywanego przez przedsiębiorstwo państwowe ,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 305¹ k.c. w związku z art. 292 k.c. i w związku z art. 172 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie ,że służebność przesyłu nie stanowi odrębnego od służebności gruntowej prawa rzeczowego , a tym samym błędne przyjęcie ,że bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu może być liczony przed dniem wprowadzenia tejsze instytucji do przepisów Kodeksu cywilnego .

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych , przy uwzględnieniu postępowania odwoławczego.

Uczestnik wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jego rzecz od wnioskodawców kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył , co następuje :

Apelacja wnioskodawców nie zasługuje na uwzględnienie. Zarzuty podniesione w apelacji dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego art. 176§1 k.c. oraz art. 305¹ k.c. w związku z art. 292 k.c. i w związku z art. 172 k.c. okazały się nieuzasadnione.

Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne i prawne Sądu I instancji i uznaje je w tym zakresie za własne.

W szczególności nie budzą jakichkolwiek zastrzeżeń ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego. Zostały one wyprowadzone z prawidłowej, odpowiadającej wymogom z art. 233 § 1 k.p.c. oceny materiału dowodowego. Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w sposób wyczerpujący wskazał, jakie fakty uznał za udowodnione lub nie udowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach, nie dopuścił się więc tzw. błędu dowolności. Sąd odwoławczy w pełni tę ocenę podziela, by jej tu ponownie nie przytaczać, powołuje się na nią, czyniąc z niej integralną część niniejszego uzasadnienia.

W szczególności za trafne należy uznać stanowisko Sądu Rejonowego ,że Skarb Państwa z dniem 1 stycznia 1985r. nabył przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu w części dotyczącej magistrali K. Wschód - D. a w części dotyczącej odgałęzienia od magistrali na działce ozn. nr 298/3 służebność taką nabyła (...) S.A. z siedzibą w G. z dniem 3 grudnia 2009r.

Zarzut błędnego ustalenia z obrazą przepisów prawa materialnego , że bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu może być liczony przed dniem wprowadzenia tej instytucji do Kodeksu cywilnego, jest całkowicie chybiony.

Podnosząc powyższy zarzut apelacyjny skarżący wskazują na niemożliwość zasiedzenia służebności przesyłu bądź służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu przed dniem wprowadzenia instytucji służebności przesyłu do obowiązującego porządku prawnego i dlatego też uważają ,że bieg zasiedzenia takiej służebności można liczyć dopiero od dnia 3 sierpnia 2008r. Uzasadniając powyższy zarzut skarżący powołali się na uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013r. w sprawie sygn.akt V CSK 276/12 .

Jak wynika jednak w powyższego orzeczenia, Sąd Najwyższy postanowił przedstawić składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne: "Czy wykonywanie uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (tekst jednol. Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 z późn. zm.) stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu?".

Skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w dniu 8 kwietnia 2014r. (III CZP 87/13) podjął uchwałę , w której udzielił odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne. Wywody Sądu Najwyższego w części odnoszącej się stricte do przedstawionego zagadnienia nie są istotne dla prawidłowego rozstrzygnięcia złożonej przez wnioskodawców apelacji , gdyż w przedmiotowej sprawie nie pojawiał się problem wykonywania uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (j.t. Dz.U. z 1974r. , Nr 10 , poz.64 ze zm.) . Z powołanej wyżej uchwały wynika natomiast , iż Sąd Najwyższy dopuszcza możliwość nabycia w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu także przed wejściem w życie art. 305¹ – 305⁴ k.c. W tym zakresie Sąd Najwyższy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego , że możliwe jest nabycie przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ustanawianej nie na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości władnącej, bo jej w ogóle nie należy identyfikować, ale bezpośrednio na rzecz Skarbu Państwa (do dnia 1 lutego 1989 r.) albo przedsiębiorcy przesyłowego (od dnia 1 lutego 1989 r.). Takie stanowisko zostało zajęte w uchwałach z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 ((...) 2008, nr 10, s. 8), z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13 (OSNC 2014, nr 2, poz. 11), z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (OSNC 2013, nr 12, poz. 139), w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08 (nie publ.) oraz w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09 (nie publ.), z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12 (nie publ.), z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12 (nie publ.) i z dnia 14 czerwca 2013 r., V CSK 321/12 (nie publ.).

Sąd Najwyższy wskazał również ,że instytucja zasiedzenia służebności ma na celu uporządkowanie długotrwałych stosunków prawnorzeczowych i zmobilizowanie biernego właściciela do zajęcia się przedmiotem swojej własności (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10). Właścicielowi nieruchomości, na której urządzenia przesyłowe umieszczone zostały bez tytułu prawnego, można po odpowiednio długim czasie korzystania w określony sposób z jego nieruchomości postawić zarzut, że pozostawał bierny wobec tych aktów, co doprowadziło do obciążenia nieruchomości służebnością gruntową.

W uchwale z dnia 22 maja 2013r. (III CZP 18/13) Sąd Najwyższy przyjął natomiast wprost ,że przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu a okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. W obszernym uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził ,że możliwe jest pełne zaliczenie do okresu posiadania służebności przesyłu okresu posiadania służebności gruntowej odpowiadającej jej pod względem treści. Zasiedzenie służebności przesyłu mogłoby nastąpić wówczas najwcześniej dnia 3 sierpnia 2008 r., a więc z chwilą wejścia w życie przepisów regulujących to prawo. Jeśli termin zasiedzenia upłynąłby przed tym dniem, przedsiębiorca nabyłby natomiast służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Odwołując się do zapisów Konstytucji , w tym art. 21 ust.1 i art.64 zapewniających ochronę prawa własności oraz art. 31 ust.1 dopuszczającego proporcjonalną ochronę innych wartości i praw Sąd Najwyższy stwierdził ,że biorąc pod uwagę te kryteria, możliwość pełnego uwzględnienia okresu, w którym na nieruchomości istniał stan odpowiadający wykonywaniu służebności przesyłu, jest rozwiązaniem najlepiej odpowiadającym relacji pomiędzy tą służebnością, a służebnością gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przemawia za tym konstrukcja służebności przesyłu oraz cel jej wprowadzenia, czyli potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie nowego rodzaju prawa rzeczowego. W konsekwencji, konstrukcja funkcjonująca do tej pory jedynie na

podstawie orzecznictwa została bez istotnych zmian powtórzona w art. 305¹-305⁴ k.c. Z perspektywy konstytucyjnego podziału kompetencji władzy ustawodawczej i sądowniczej przepisy te potwierdziły więc jedynie treść normatywną, która już wcześniej wynikała z przepisów o służebnościach gruntowych. W konsekwencji, zamiarem ustawodawcy było objęcie nową regulacją możliwie szerokiej grupy sytuacji faktycznych. W przeciwnym razie uporządkowanie i usankcjonowanie wcześniejszej praktyki orzeczniczej przyniosłoby znacznie bardziej ograniczony skutek.

Z tego powodu możliwość pełnego uwzględnienia stanu faktycznego istniejącego na nieruchomości przed dniem 3 sierpnia 2008 r. nie stoi w sprzeczności z celami regulacji służebności przesyłu ani z gwarancyjnym charakterem norm prawa intertemporalnego. Zarówno z punktu widzenia właściciela nieruchomości, na której istnieje stan odpowiadający służebności przesyłu, jak i przedsiębiorcy korzystającego z tej sytuacji, wprowadzenie art. 305¹-305⁴ k.c. nie oznaczało żadnej istotnej zmiany. Pierwszy zmuszony jest do znoszenia działania osoby trzeciej na swojej nieruchomości w tym samym zakresie, drugi natomiast może korzystać z urządzeń przesyłowych w takim samym zakresie, w jakim byłoby to możliwe we wcześniejszym stanie prawnym, oraz nabyć stosowną służebność w drodze zasiedzenia.

Nie można także uznać, by możliwość pełnego doliczenia okresu posiadania przed dniem 3 sierpnia 2008 r. mogła stanowić zaskoczenie dla zainteresowanych podmiotów, zwłaszcza dla właścicieli nieruchomości, które zostają obciążone służebnością przesyłu. W razie braku możliwości zaliczenia tego okresu na poczet posiadania służebności przesyłu na nieruchomości powstałaby służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu, z perspektywy więc zakresu ograniczeń prawa własności skutek byłby w obu wypadkach taki sam.

Nie może odnieść zamierzonego skutku powoływanie się przez skarżących w celu wykazania zasadności swoich twierdzeń na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r. w sprawie o sygn. IV CSK 291/09. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, że przedsiębiorstwa państwowego (nie Skarbu Państwa) nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989 roku za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej.

Zauważyć jednak należy, iż w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy stwierdził, że to Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie służebność gruntową. W uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził zaś, że w okresie przed wejściem w życie nowelizacji kodeksu cywilnego znoszącej zasadę tzw. jednolitej własności państwowej, czyli przed dniem 1 lutego 1989 roku państwowe osoby prawne (w tym przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa, jako jedyne dysponenta własności państwowej. Dlatego też skutki prawne związane z posiadaniem w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa. Okoliczności takie przyjął też Sąd I instancji w niniejszej sprawie, ustalając, iż zasiedzenie nastąpiło w 1985 roku na rzecz Skarbu Państwa.

Dodatkowo należy podkreślić, że w okresie sprzed daty 1 lutego 1989 r., kiedy obowiązywał art. 128 k.c., wyrażający zasadę jednolitej własności państwowej, to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu. Przyjmuje się zatem jednolicie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., miała jedynie status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych. Dopiero wprowadzenie zmian do Kodeksu cywilnego stworzyło z dniem 1 lutego 1989 r. dla państwowych osób prawnych, a takimi były przedsiębiorstwa państwowe, możliwość nabywania dla siebie własności nieruchomości i innych praw rzeczowych. Jednakże można obecnie uznać za ugruntowany pogląd, który także podziela Sąd II instancji, że taka osoba może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w stosunku do tegoż Skarbu Państwa w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im, podobnie jak w przypadku art. 128 k.c., nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13

października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048, z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Monitor Prawniczy 2006/24 str. 1341, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/2008 LexPolonica nr 1879481, z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/2008 OSNC 2010/1 poz. 15 i z dnia 17 grudnia 2010 r. III CZP 108/2010 LexPolonica nr 2427699 oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/2004 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 LexPolonica nr 409449).

Prawidłowe jest zatem stanowisko Sądu Rejonowego co możliwości doliczenia na podstawie art. 176§1 k.c. do okresu posiadania wnioskodawcy okresu posiadania Skarbu Państwa w części dotyczącej odgałęzienia od magistrali na działce(...)

Zgodnie zatem z art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa, (jako poprzednika w posiadaniu), o ile zostaną spełnione wskazane w tym przepisie przesłanki. Dotyczy to przede wszystkim obowiązku udowodnienia przez przedsiębiorcę energetycznego, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz jego lub jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2007 r. I CSK 64/07 (nie publ.), decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, może być uznana za dokument, w rozumieniu art. 348 zd. 2 k.c., stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczone, może zatem wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą lub jej poprzednika prawnego decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r.

W przedmiotowej sprawie decyzja taka została wydana w dniu 8 czerwca 1994r. (...) -14/94 (k. 68).

W tych okolicznościach nie sposób zakwestionować wniosku do jakiego doszedł Sąd Rejonowy, że niemożliwym jest – wobec podniesienia przez uczestnika zarzutu zasiedzenia – uwzględnienie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu .

Wobec powyższego stwierdzić należy ,że brak jest podstaw do wzruszenia orzeczenia Sądu I instancji. Apelacja powoda stanowi jedynie polemikę z prawidłowym stanowiskiem Sądu Rejonowego.

Z tych względów i z mocy art. 385 k.p.c. apelację wnioskodawców jako nieuzasadnioną należało oddalić .

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej Sąd orzekł na podstawie art.520§2k.p.c. zasądzając od wnioskodawców na rzecz uczestników kwotę 120 zł stanowiącą koszty zastępstwa adwokackiego. Wysokość kosztów została określona na podstawie §7 pkt 3 w związku z §12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163 , poz. 1349 ze zm.).

Ewa Kozłowska Iwona Złoty Iwona Przyłębska-Grzybowska